

Шевців Любов Юліанівна
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, аналізу і контролю,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-392-0-20>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ – ВЕКТОР ТРАНСФОРМАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Україна перебуває на початку розвитку високоякісної цифрової економіки – індустрії 4.0 із інтегрованими виробничими, логістичними процесами, зростаючою взаємодією між роботами, людьми та потоками даних у глобальних ланцюгах створення вартості. Трансформація системи бухгалтерського обліку впливає на всі бізнес-процеси, в тому числі облікові, маючи на меті поліпшення ефективності, точності та швидкості обробки фінансової інформації. Наявна практика організації бухгалтерського обліку, свідчить про суттєві переваги застосування автоматизованих облікових інформаційних систем: порівняно з традиційним обліком, це оперативність створення, підписання, передачі інформації, документів та звітів; онлайн-моніторинг фінансової позиції підприємства, ресурсів та показників; віддалений доступ до інформації незалежно від фізичного місцезнаходження, ефективності та екологічності процесу. Проте значна частка підприємств не мають можливостей здійснити цифрову трансформацію базових систем та бізнес-процесів через різні причини, що свідчить про актуальність досліджень, потреби трансформації бухгалтерського обліку в умовах цифровізації.

Успішність процесів цифровізації в Україні насамперед забезпечується наявністю дієвого законодавчого підґрунтя, а саме прийняття Законів України «Про інформацію», «Про

телекомунікації», «Про Національну програму інформатизації» «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємств та громадських формувань», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних», «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», «Про електронну комерцію», «Про публічні закупівлі», «Про адміністративні послуги», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про електронні комунікації», «Про електронні довірчі послуги», «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні», «Про публічні електронні реєстри» тощо. У Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 рр. визначено перспективи цифровізації регіонів. Проте сучасний бізнес не зможе існувати в довгостроковій перспективі без розробки стратегії цифрової трансформації – ефективність, конкурентоздатність та створення нових цінностей, як суспільних або технологічних змін, що пов’язані із проникненням цифрових технологій в усі аспекти взаємодії з людиною, пошуку нових підходів управлінських концепцій. Ключовими цифровими трендами «Індустрії 4.0» є дані (рис. 1), які стають головним джерелом конкурентоспроможності: розвиток сфери Інтернету речей; хмарні обчислення; кібербезпека; блокчейн; цифрові трансформації як окремих бізнесів, так і цілих секторів; економіка спільного користування; віртуалізація фізичних інфраструктурних IT-систем; штучний інтелект; цифрові платформи [1].

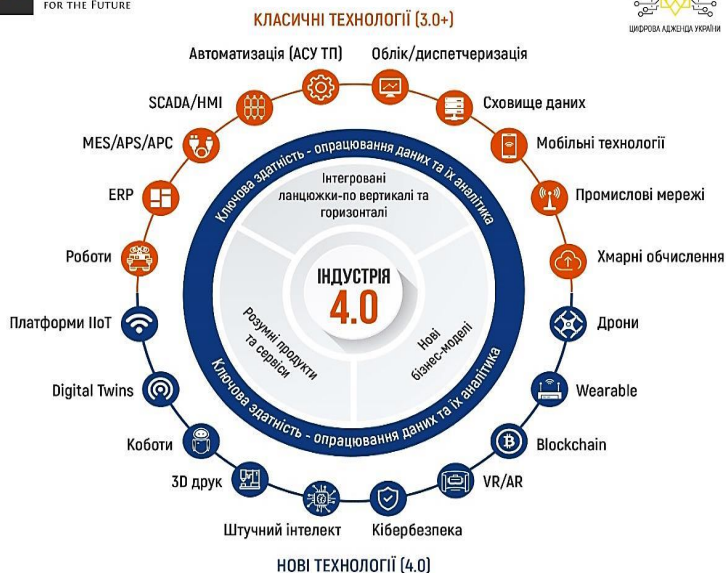


Рис. 1. Роль цифрових технологій в «Індустрії 4.0»

Джерело: [1]

У цьому контексті потребують трансформації системи бухгалтерського обліку, які повинні адаптуватися до цифровізації, трансформувавши для «Індустрії 4.0» (рис. 1) управлінські концепції з вирішення класичних бізнес-завдань, під потреби стейкхолдерів. Зміни в системі бухгалтерського обліку, компетенцій облікового персоналу, вчені та практики, пов'язують з цілою низкою факторів та причин: зі зниженням функціональності обліку та цінності інформації фінансової звітності для ключових груп стейкхолдерів, високі витрати на ранній стадії експлуатації інформаційних систем; відносно великі витрати транзакційного і трансформаційного характеру, які пов'язані з переходом до використання цифрових технологій усіма економічними агентами; дефіцит професійних кадрів, пов'язаний з усталеною диспропорцією між попитом на висококваліфікованих фахівців

і недостатньою їх підготовкою закладами освіти; відсутність необхідних єдиних стандартів, технічних регламентів та відповідних законодавчих норм, які регулюють відносини, що складаються між учасниками у сфері цифрових технологій; недостатній рівень захисту цифрових технологій від неправомірних посягань. Усі підприємства, незалежно від специфіки діяльності, ведуть оперативний облік: складають таблиці, акумулюють події, формують різні звіти, розраховують показники робочої продуктивності. Бухгалтер у своїй діяльності потребує знань і облікових та інформатизації, для використання сукупності програмних продуктів у веденні обліку, формування звітності, організації документообігу, що значно полегшить обліковий процес: від калькуляторів до автоматизованих реєстрів та форм звітності. Дослідження бухгалтерських порталів, інформаційних сайтів для бухгалтерів, дали змогу виокремити найбільш поширені спеціалізовані програми, які сформовано в табл. 1.

У зв'язку зі збільшенням впливу цифровізації на облік, виникає необхідність трансформації рутинних операцій за допомогою програм, які можна розділити на декілька груп, і які одночасно можуть бути і етапами цифровізації: електронні таблиці ручного введення; ЕКР-системи, в межах яких застосовується блок з ведення обліку; комп'ютерні програми, написані власними силами; програми бухгалтерського обліку, де є можливість ведення різних видів бухгалтерського обліку; вузькопрофільні програми для різних видів обліку. Трансформація бухгалтерського обліку завдяки цифровізації передбачає: зміну ролі бухгалтера та вимог до її професійних компетенці; автоматизацію рутинних задач та оптимізація робочих процесів; зміна якості та точності ведення бухгалтерського обліку; забезпечення швидкого та зручного доступу до фінансової і нефінансової інформації; вплив цифровізації на ухвалення управлінських рішень. Саме автоматизація обліку бізнес-процесів знижує ризик людської помилки та забезпечує більш швидке та ефективно його ведення.

Цифрові інструменти дозволяють інтегрувати різноманітні джерела даних, забезпечуючи більш глибокий і всебічний аналіз [2].

Таблиця 1

Шляхи цифровізації бухгалтерського обліку

Шляхи цифровізації	Сфера застосування	Програмне забезпечення
Калькулятори	Спрощення математичних розрахунків з урахуванням змін законодавства	Зарплатний калькулятор; Калькулятор індексації заробітної плати; Калькулятор терміну відпустки/кількості (робочих) днів; Пенсійний калькулятор; Калькулятор нарахування амортизації основних засобів тощо
Програмний реєстратор розрахункових операцій (ПРО)	Проведення розрахунково-касових операцій	СмартКаса; Кашалот; Checkbox
Сервіси для отримання кваліфікованого електронного підпису (КЕП)	Онлайн-сервіс створення удосконаленого електронного підпису для подання електронної звітності до контролюючих державних органів, підписання електронних документів, отримання державних електронних послуг	Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг інформаційно-довідкового департаменту ДПС (ЕДП ІДД ДПС); ЦСК «Україна»; MasterKey; Deposit Sign Portfel.ua та ін.
Інформаційно-довідкові системи	Надання юридичної допомоги, професійні консультації	ЛІГА: Закон; ІНФО-Диск; Парус-Консультант тощо
Електронний кабінет платника податку	Актуальний довідник по податковому законодавству України, подачі електронних звітів, сплаті податків, перевірці заборгованості онлайн	Taxer; https://cabinet.tax.gov.ua/
Звітність	Онлайн-заповнення та автоматичне відсилення форм звітності	MEDoc; Cota; BAS Бухгалтерія; iFin; Liga: Report; iBuh Online; електронна бухгалтерія; Приват 24 та ін.

Закінчення таблиці 1

Автоматизація обліку	Здійснення регламентних операцій господарської діяльності за допомогою комп'ютерних програм	BAS Бухгалтерія; Дебет-Плюс; iBuh Online; SMARTfin.ua; Book Keeper; MASTER: Бухгалтерія та ін.
База даних підприємств	Упорядкування інформації за реєстрами	Реєстр платників податків; Реєстр застрахованих осіб ПФУ; Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та ін.
Електронний документообіг	Онлайн-сервіс створення, погодження та підписання електронних документів	Вчасно; DEALS; Fredo та ін.

Отже, цифровізація є ефективним вектором трансформації системи бухгалтерського обліку, без якої неможливо уявити сучасну бухгалтерію. Вдало підібрана й ефективно налагоджена інформаційна облікова технологія бухгалтерського обліку забезпечує максимальну ефективність управління підприємством в цілому та системи бухгалтерського обліку зокрема. Однак, жодна комп'ютерна програма не замінить кваліфікованого бухгалтера, хоча дозволить заощадити його час і сили за рахунок автоматизації рутинних операцій, знайти арифметичні помилки в обліку та звітності, оцінити фінансовий стан підприємства та його перспективи.

Література:

1. Національна стратегія Індустрії 4.0, АППАУ. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>
2. Склярук І. П., Вовк Н. О. Управлінський облік бізнес-процесів в умовах діджиталізації. Економіка та суспільство. № 59. 2024. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3415>